МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО

УДК 78.041/.049

Вікторія Драганчук

АРХЕТИП МОЙСЕЯ У МУЗИЧНОМУ ДИСКУРСІ: НАЦІОНАЛЬНЕ В РЕФЛЕКСІЯХ УНІВЕРСАЛІЗМУ ІВАНА ФРАНКА

У статті проаналізовано відображення українського національного Его у музичному дискурсі крізь призму універсалізму І. Франка. Досліджено інтерпретацію архетипу Мойсея С. Людкевичем і М. Скориком. Укладено висновки про творення універсального, "цілого чоловіка" в музичній франкіані.

Ключові слова: *музичний дискурс, національне Его, універсалізм, музична франкіана, архетип.*

Виктория Драганчук

АРХЕТИП МОИСЕЯ В МУЗЫКАЛЬНОМ ДИСКУРСЕ: НАЦИОНАЛЬНОЕ В РЕФЛЕКСИЯХ УНИВЕРСАЛИЗМА ИВАНА ФРАНКО

В статье проанализировано отображение украинского национального Эго в музыкальном дискурсе сквозь призму универсализма И. Франко. Исследовано интерпретацию архетипа Моисея С. Людкевичем и М. Скориком. Заключено выводы о создании универсального, "целого человека" в музыкальной франкиане.

Ключевые слова: *музыкальный дискурс, национальное Эго, универсализм, музыкальная франкиана, архетип.*

Viktoria Drahanchuk

THE MOSES ARCHETYPES IN A MUSICAL DISCOURSE: THE NATIONAL IN REFLECTIONS OF IVAN FRANKO'S UNIVERSALISM

The theme of this study marks the problem of national Ego reflected in the musical discourse, the implementation of archetypal images and motifs in cultural artefacts. Why the category of "universalism" taken out as a key to understanding the philosophy of I. Franko's works? What universalism by "giant spirit" as well as contemporary the art continuum is able to penetrate deep into the essence Franko's words, to reflect the main ideas of the poet-philosopher? After all, what ideas are emphasized and which remain a mystery for future generations? The need to find the answers to these questions is determine the relevance of the topic.

One of the specific features of I. Franko's philosophy is universalism, which is manifested in

the diversity of its scientific, artistic and critical work. Franko is the developer of the idea of macro- and microcosm unity, spiritual and material, scholar and lexicographer, author of about three thousand works in various fields of knowledge, one of the main founders of the Ukrainian language and scientific theory and practice of intercultural communication. He was the "Renaissance" titanium, archetypal "Doctor universalis".

The Moses-prophet image has a musical history in Western culture. It's oratorio "Israel in Egypt" by G. F. Handel, opera "Moses in Egypt" by J. Rossini, musical drama "Moses and Aaron" by A. Schonberg and others. Symphonic poem and monologue for tenor and orchestra by S. Lyudkevych, "Prologue" to the poem for orchestra and chorus by M. Antonovych and opera "Moses" by M. Skoryk are in Ukrainian music.

In the symphonic poem by S. Lyudkevych the Moses image-archetype is manifested two national mental traits, cardiocentrical and strong-willed, through the opposition of subjective and objective, Moses's philosophical monologues and forceful, heroic overcoming of how people move.

Philosophical opera "Moses" by M. Skoryk is a landmark work of composer. The most famous is the Prologue in which we see a continuing to Shevchenko's testament to will.

The composer reinterprets the Moses image. Prophet archetype differentiated into two different of their mental values images-archetypes.

Moses is Prophet. He is the prophet of the Jewish people, who doubts master, who betrays his own people, but he leads his people to the Promised Land, that is, to "complete" nation. In the opera, defined as "opera-parable" (L. Kyyanovska), the Prophet Moses image-archetype depicted by using the motifs system and vivid monologues.

Poet is a prophet too. He expresses the national idea and as a visionary predicts the process of national creation. Significantly, the Poet is voiced by famous prologue "My people..." that accompanies the choir, which is still reminiscent of the crowd. In the epilogue Poet repeats keywords "...But the time will come..." with personalized representatives of the formed nation. Thus, in the opera composer gives special mission to Poet. The prologue, which delivers a Poet, is begins from the "shackled shackles" leitmotif, in the epilogue this thematic education (second ascending sequence with chromatic passages) is remain only some shape. Shackles broken and the Poet proves it.

Key words: *musical discourse, national ego, universalism, music frankiana, archetype.*

Тема даного дослідження маркує проблему відображення національного Его у музичному дискурсі, втілення в артефактах культури архетипних образів і мотивів. Чому саме категорія "універсалізму" винесена як ключова у розумінні філософії творчості І. Франка? У чому універсалізм "велета духу", а також наскільки сучасний *мистецький* континуум здатен проникнути у глибинну сутність Франкового слова, відобразити головні ідеї поета-мислителя? Зрештою, які саме ідеї акцентуються, а які лишаються загадкою для наступних поколінь? Потреба знайти відповіді на ці питання визначає актуальність даної теми.

Аналіз спадщини І. Франка крізь призму музичного відображення здійснений у чималій низці досліджень, серед яких вже класичні праці С. Людкевича [7], М. Загайкевич [2] та ін. У контексті сучасного погляду на втілення візій поета в музиці вирізнимо працю А. Терещенко [9] та ін. Головна теза даної статті, пов'язана з архетипом Мойсея, потребувала вивчення ідей Л. Кияновської, яка виявляє специфіку трактування образу І. Франком, С. Людкевичем та М. Скориком [3; 6], присвячує окремі сторінки монографії про М. Скорика осмисленню Франкових посилів в однойменній опері [4], а також визначає твір як один із найяскравіших взірців еґалітаризму[1] в українській музиці [5]. Натомість у представленому дослідженні

[1] Л. Кияновська пропонує для музикознавчого використання термін "егалітаризм" (від французького слова égalité – рівність), стверджуючи, що "егалітарна естетика знаходить золоту середину між різними крайнощами і, не втрачаючи професійності і глибини, проектується на "середнього" реципієнта... Із постмодерним світоглядом її споріднює… відкритість до численних алюзій культури минулого, розширення лексичного запасу… багаторівневість змістовних пластів... Проте у постмодерні та егалітаризмі це прагнення має різне емоційне забарвлення: з бажанням піднятись понад минулим у постмодерністів, і позбавлене нігілізму, епатажності та перенасиченості "чужим словом", у чому нерідко звинувачують постмодерн, в "егалітаристів", у яких, що найголовніше, звернення до традиції й історії виступає засобом захисту фундаментальних цінностей" [5, с. 381].

здійснюється спроба аналізу музичної інтерпретації образу Мойсея як архетипного для філософії *універсалізму*, яку вбачаємо у творчості І. Франка і яка проектується на українське національне мислення.

Мета статті – виявити риси універсалізму мислення у творчості І. Франка та її музичній інтерпретації на прикладі образу Мойсея.

Аналізуючи творчість І. Франка, приходимо до думки, що однією із питомих рис філософії вченого-митця є *універсалізм*, який проявився у всьому розмаїтті його наукової, художньої і критичної творчості. Розробник ідеї про єдність макро- та мікрокосмосу, духовного та матеріального, вчений-енциклопедист, автор близько трьох тисяч праць у різних галузях знання, один із головних фундаторів української наукової мови та теорії і практики міжкультурної комунікації, І. Франко став "ренесансним" титаном, архетипним "Doctor universalis" [10], а завдяки свободі думки та сміливості мріяти ідентифікували образ як "новоєвропейську людину фаустівського типу" [10]. Поєднує ідеї універсального духовно-релігійного синтезу стародавньої індійської та християнської думки (дисертація "Варлаам і Йоасаф. Старохристиянський духовний роман і його літературна історія", захищена у Віденському університеті), української первинної релігійності ("Захар Беркут") та зовнішнього "атеїзму". Останній, насправді, став лише полум'яним відгуком на церковний догматизм, трактування Бога як "самодержця" і прагненням Божественного духу, світла і свободи ("Ex nihilo[1]. Монолог атеїста", 1885). Це, зокрема, висловлюється у таких рядках: "…пригадаємо золоте слово Лессінга – "der Buchstabe ist nicht der Geist und die Bibel ist nicht die Religion"… Джерело релігії єсть дух, чуття, а се єсть таке поле, куди ніяка критика не важиться пробиратися" ("Потопа світу" [16]). Показово, що у юнацькому "Монолозі атеїста" поет писав *"не Мойсей я"*, а у вершинній поемі 1905 року, створеній "на висоті" життєвого досвіду, *ідентифікував себе з українським Мойсеєм, і це стало катарсисом духовно-релігійної візії митця-мислителя*.

У змальованій універсальній картині яскраво вирізняється національне спрямування Франкової позиції. Як і Шевченко у "садку вишневому", "садку-райку", Франко бачить рай на рідній землі*:* "Мій раю зелений, / Мир-зіллям маєний…" (1880). Освідченням звучать слова вірша "Моя любов", присвяченого Україні: "Вона так гарна, сяє так / Святою, чистою красою, / І на лиці яріє знак / Любові, щирості, спокою" (1880). З погляду дослідження національного Его основою універсалізму Франка є багатошаровий *універсалізм мислення – українського, західноєвропейського і світового водночас,* що суттєво посилює у ментальному Его вченого-митця характерно-західний *логічний* компонент, якого так бракує українській ментальності, не позбавляючи при цьому українського *етичного* первня. Розглядаючи національне крізь призму універсального, Франко і у творчості, і власним життям витворив *образ-архетип українського Мойсея – національного провідника універсального духовно-релігійного типу*, ставши у ряд поетів, котрі на складних відтинках української історії силою слова та волі замінили національних вождів, реалізувавши синкретичний архетип філософа-воїна. Франко-митець продовжує лінію українського кордоцентризму на основі універсального новонаукового погляду: "…І тут, у власному нутрі, / ми віднайшли все те, що, бачилось, / утратили в зовнішньому околі… / ми вічність носимо в душі…" ("Мамо-природо!"), а водночас – на основі універсальних образів-архетипів світових релігій. Наприклад, у вірші "Поклін тобі, Буддо!" (1896) продовжує ідею Сковороди про переборення пристрастей у власному Серці, а маніфестом кордоцентризму став вірш "Каїн формує релігію любові": "Чуття, любов! Так ми ж їх маєм в собі! / Могучий зарід їх у кождім серці / Живе, лиш виплекать, зростить його – / І розів'єсь! Значить, і джерело / Життя ми маєм в собі, і не треба / Нам в рай тиснутись, щоб його дістати! / …Несу ту мудрість, / Котра поможе вам його здобути, / У власних серцях рай новий створити!" ("Смерть Каїна", 1889).

Кордоцентричне світовідчуття пронизує мініатюру "Серцем молився Мойсей..." (1897): "Серцем молився Мойсей і скорботою духа цілого; / І говорив йому Бог: "Що так до мене кричиш? / Хоч ти заціпив уста так, що й слова вони не говорять, / Але я чую аж тут, як твоє

[1] "З нічого".

серце кричить". А сповнений *вольового* натхнення, Франко-Мойсей мріє вивести свій народ з імперського полону: "О, якби пісню вдать палку, вітхненну, / Що міліони порива з собою, / Окрилює, веде на путь спасенну!" ("Мойсей", 1905). Розуміючи неготовність "знесилених журбою" сучасників до таких подій, поет заповідає "галицькій молодежі" здобувати знання, гартувати волю, виробляти у собі "серйозних, свідомих і статечних мужів, повних любові до свого народу, в здібних виявляти ту любов не потоками шумних фраз, а невтомною, тихою працею" [13]. А відтак – і подає візію майбутнього українського народу: "Та прийде час, і ти огнистим видом / Засяєш у народів вольних колі…".

З яких позицій будемо підходити до осмислення архетипу в ***музичному*** дискурсі? Очевидно, варто за взірець поставити Франкову *«чуттєву етику»*: "Поезія єсть винайдення іскри божества в дійствительності" [14, с. 399], а життя є припливом животворящого духу і предметом поезії "доти, доки тліє в нім іскра божества" [14, с. 398]. У 1898 році в "Літературно-науковому віснику" І. Франко опублікував трактат "Із секретів поетичної творчості", що випередив основні дослідження З. Фройда і К. Г. Юнґа у цій сфері[1]. Обґрунтовуючи роль *свідомості й "нижчої свідомості"* у процесі поетичної творчості, автор порівнює вплив поезії, музики та малярства та стверджує, що враження, викликані музикою, є безмірно багатшими, інтенсивнішими й сильнішими від вражень, створених поезією, але, водночас, і більш загальними. Натомість, оскільки поезія володіє витонченішими інструментами впливу, це мистецтво здатне "розворушити" наші вищі духовні сили, з інтелектом включно, викликати образи виразніші, яскравіші і тривкіші [11; 14, с. 290–291]. Визначає основною рисою архетипу поета еруптивність його "нижньої свідомості", що означає здатність підіймати витіснені враження у зону "верхньої свідомості". Цілісність композиції твору забезпечується діяльністю розуму, тому "у найбільших велетнів людського слова еруптивні сили вітхнення гармонійно поєднуються з холодною силою обмірковування" [11]. Відтак, і критика, на думку Франка, повинна бути *естетичною* (а не керуватися соціальними, політичними, релігійними чи іншими баченнями критика), належати до психології та послуговуватися її методами.

Отож, *які інтенції ментальної матриці І. Франка в музичному вираженні формують національну візію України?* Які наші вищі духовні сили, що "розворушує" митець, стають інтенсивнішими і сильнішими? І. Франко закликав "…для України жить" у вірші "Не пора, не пора", інтерпретованому Д. Січинським, та висловив переконання "Ожиємо, брати, ожиєм...", що прозвучало у М. Колесси. Показав майбутню країну – це "країна свята", "де братерство, і згода, й любов", – очевидно, це і є Земля обітована, куди веде Франко-Мойсей. Ідею воскресіння соборної України висловив у поезії "Розвивайся ти, високий дубе…", яку використав В. Камінський у кантаті "Благодатна пора наступає". Революційно-національні ідеї пройшли також через твори, що стали гімнами – "Вічний революціонер" М. Лисенка та С. Людкевича, симфонічні поеми "Каменярі" С. Людкевича та "Пам'яті Каменяра" В. Камінського, балет "Каменярі" та оперу "Мойсей" М. Скорика. Це ідея братерства мільйонів, сформована на *національному* ґрунті, що теоретично обґрунтував сам Франко: "Все, що йде поза рами нації, се або фарисейство людей, що інтернаціональними ідеалами раді би прикрити свої змагання до панування одної нації над другою, або хворобливий синтементалізм фантастів, що раді би широкими "вселюдськими" фразами покрити своє духовне відчуження від рідної нації"[2] [15, с. 284]. Тому, очевидно, Франкове "мільйони чекають щасливої зміни…" є національним відгуком на "Оду до радості" Ф. Шиллера, а його втілення у кантаті з симфонічним оркестром В. Камінського сягає бетховенського розмаху.

Зрештою, І. Франко у вершинній поемі "Мойсей" (1905) впевнено передрік вихід

[1] Ця новаторська праця на два роки випередила перший ґрунтовний трактат австрійського співвітчизника, докторанта того ж Віденського університету З. Фройда "Тлумачення снів" (1900), більше як на десять – "Леонардо да Вінчі…" (1910) та майже двадцять років згодом з'явилися знамениті "Лекції до вступу в психоаналіз" (1916–1917).

[2] Разом із тим, Франко рішуче засуджує "пустопорожній" патріотизм, як, наприклад, у відомому "Ти, брате, любиш Русь…", а устами України каже Поетові, котрого звинуватили у нелюбові до Батьківщини: "Наплюй! Я, синку, ліпше знаю / Всю ту патріотичну зграю / Й ціну її любовних фраз".

України з імперського (“єгипетського”) полону, про що писала і Леся Українка: “Коли скінчиться той полон великий, / що нас зайняв в землі обітованій? / І доки рідний край Єгиптом буде? / Коли загине новий Вавілон?” (“І ти колись боролась, мов Ізраїль, Україно моя!..”). При цьому об’єктивно критично показав ментальну сутність українського “народу-юрби” (О. Забужко [1]) та реальну картину України – її національні хиби, хвороби української ментальності, а відтак – і трагічну історію, здійснивши це на прикладі старозавітної історії. Франко не тільки передбачає майбутнє, тобто відповідає на питання “як буде?”, але й, як той Мойсей, вказує шлях до цього майбутнього, тобто дає відповідь на питання “як цього досягти?”. Це подається крізь призму головного шляху – “витворення нації з етнічної маси українців” (Д. Павличко [12, с. 5]), з “недо-народу”, “юрби” (О. Забужко) [1, с. 120].

Образ пророка має музичну історію у західноєвропейській культурі – це ораторія “Ізраїль в Єгипті” Г. Ф. Генделя, опера “Мойсей в Єгипті” Дж. Россіні, музична драма “Мойсей і Аарон” А. Шенберґа та ін. В українській музиці – симфонічна поема та монолог тенора з оркестром С. Людкевича, “Пролог” до поеми для симфонічного оркестру і хору М. Антоновича та опера “Мойсей” М. Скорика. Розглянемо дві музичні інтерпретаційні версії “Мойсея”.

У симфонічній поемі С. Людкевича в образі-архетипі Мойсея проявляються дві національно-ментальні грані – кордоцентрична та вольова – через протиставлення суб’єктивного і об’єктивного, філософських монологів Мойсея та вольового, героїчного подолання, яким йде народ. Перша виражається сольними речитативами, “блукаючою” мелодикою, що асоціюється з сумнівами та самотніми роздумами Мойсея, друга – філософсько-споглядальною “динамічною статикою” [6, с. 116]. Показово, що початкові сумніви Мойсея змінюються вольовим, активним тематизмом, чим композитор показує силу волі і віру у здійснення мети, яка, у свою чергу, зображується стрімкими злетами струнних у високий регістр, де патетичні вигуки декламують труби. В музиці поеми воля і мрія перемагають…

У творчості С. Людкевича послідовно втілюється динаміка національного ментального архетипу Чоловіка від образів поривчастого, сповненого наснаги Вічного революціонера і трударя Каменяра, через складну долю Наймита до Мойсея. Ця динаміка свідчить про пошуки ментального ідеалу, який бачиться у поєднанні обох ментальних граней, який включає філософське осмислення місії Пророка.

Високофілософська опера “Мойсей” – етапний твір для композитора. Імперативом для М. Скорика, за словами Л. Кияновської, була мрія батька про написання музичного “Мойсея” і їхній “спільний гарт у сибірському засланні” [4, с. 496]. Тому у пресі після прем’єри (2002) з’явилися заголовки “Написати “Мойсея” Скорику підказав батько, а поставити допоміг Папа Римський” [8], оскільки вперше в історії України світський проект (на прохання директора театру Т. Едера) був профінансований Ватиканом.

Найбільш відомий Пролог, в якому вбачаємо продовження Шевченкового заповіту до волі, написаний Франком вже “постфактум”, коли поема виходила друком і всі інтенції автора були начебто втілені. Та не всі… Лишилася головна – національна, яку поет бачив на прикладі біблійної історії і про яку сказав опосередковано. Але, силою випадку, автор таки висловився про “будуще” свого народу, виголосив свій монолог Мойсея. Відомо, що його поява була інспірована… незаповненістю декількох сторінок у вже готовій книзі, і видавець К. Беднарський попросив автора написати невелику передмову. Поет написав її після того ж дня, за одну ніч 19–20 липня 1905 року [12, с. 5–6].

Пасіонарність теми викликала хвилювання поетичні. Так постало звернення до “Народе мій, замучений, розбитий…”, що зумовило алюзію до Кулішевого “Народе без пуття, без честі і поваги» та Франкового “О, Мамо! Бідна Ти, бездітна й гола!” з “Великих роковин”, – але, на відміну від попередника, іскрою запалило таке бажане “покотиш Чорним морем гомін волі…”.

У пролозі поет показує реальний стан речей у національній ментальності – надмірну кордоцентричність, що стає хворобою і призводить до меншовартості, а також “шлях виховання” цього “недо-народу” у повноцінну націю, який лежить через активізацію ментального воле-первня. Д. Павличко у передмові до видання поеми пише, що у пролозі “змагаються дві протилежні думки” про українську націю. Перша – про принижену і хвору,

друга – про повсталу та титанічну [12, с. 10]. Додамо, що ці дві думки – ніби два різних народи – "юрба" і "нація", а шлях *витворення* нації із юрби лежить через поему – біблійний шлях у чотири десятки років, який в українській історії розтягнувся на чотири сотні. Опера відобразила ідею поеми крізь призму мислення XXI століття, об'єднавши в собі "високе" і "низьке", духовні поривання та травестійність, крізь естетичну платформу, яку Л. Кияновська визначила як "егалітаризм", а саму оперу – як один із найяскравіших взірців цього напрямку в українській музиці [5].

Яким є *шлях до Землі обітованої, тобто до самодостатності власного національного Его?* Франко показує його як драматичний шлях перебуваючого у сумнівах Месії та його "недонароду", який характеризується лейтмотивом "скутих кайданів". М. Скорик трактує цей шлях з погляду сучасної особистості з її прагненнями, амбіціями і життєвими реаліями: "Розуміння найвищої ідеї "служіння Богові" в музиці опери подається не ідеалізовано, а наче крізь збільшувальне скло гіперінтенсивного звукового середовища сучасності, його суперечностей, а водночас нездоланного прагнення, притаманного кожному, в чиїй душі живе іскра Божа, знайти свій єдиний і неповторний шлях до істини, яким би крутим чи ілюзорним він не видавався" [5, с. 385].

Композитор переосмислює образ Мойсея. Втілений Франком у традиціях пізньоромантичного богошукацтва, образ-архетип Пророка в опері диференціюється на два сутнісно різні, за їх ментальним значенням, образи-архетипи.

Пророком є Мойсей – пророк гебрейського народу, якого оволодівають сумніви, якого зраджує власний народ, але який веде його до Землі обітованої, – до "повноцінної" нації. В опері, визначеній як "опера-притча" (Л. Кияновська), образ-архетип Пророка Мойсея змальовується як системою лейтмотивів, в яких відображаються почуття любові і співчуття до народу, сумнівів, відчаю, пророцтв Мойсея та інших, так і яскравими монологами – "Ви ухвалили печать наложить на язик мій, на душу" з наступною сценою (у першій дії, другій картині), "Обгорнула мене самота" на основі особливо проникливого тематизму (у другій дії, третій картині), "Пощо мучиш мене" у сцені з Йохаведою (друга дія, четверта картина), а також узагальнено у балетній сцені (п'ята картина), коли після сумнівів Мойсея "Горе моїй недолі… одурив мене Єгова!" та оголошення волі Єгови грім, буря й вітер поривають Мойсея.

Пророком є й Поет, котрий висловлює національну ідею, котрий, як провидець, передрікає та ніби спостерігає за процесом творення цієї нації. Показово, що саме Поет озвучує знаменитий пролог "Народе мій…", який супроводжує хор, котрий дійсно поки нагадує юрбу. Більше того – в епілозі Поет повторює ключові слова "Та прийде час…" вже не з узагальненим народом, а з *витвореним цілим*, з його персоніфікованими представниками вже *сформованої нації* Лією, Єгошуа. Таким чином, в опері композитор надає особливої місії Поету, ніби у відомому вислові "Як в нації вождя нема, тоді вожді її – поети" (Є. Маланюк). Якщо пролог, який виголошує Поет, розпочинається із лейтмотиву "скутих кайданів", то в епілозі з цього тематичного утворення (висхідні секундові послідовності з хроматичними ходами) лишаються лише окремі обриси. Кайдани розриваються – і це засвідчує Поет. Можливо, саме з пасіонарної жертви, якою став Мойсей, народився не лише народ, можливо, ця смерть дала життя й новому сенсу в образі-архетипі Поета?

"Мойсей" М. Скорика – притча про найграндіознішу постать старозавітної історії та історії власного народу водночас, написана у дусі Франкової "чуттєвої етики". Це твір, в якому зазвучало пророцтво про "будуще" українське і вершинно втілився український ментальний архетип в образах Пророка та Поета, сповнених вольової рішучості вождя. Синтез Серця і Волі, втілений в універсалізмі образів-архетипів, і є національно-ментальним ідеалом – "лиш хто любить, терпить… / той цілий чоловік". Архетип пройшов образно-семантичну динаміку: поривчастий, сповнений наснаги "Вічний революціонер" – трудар "Каменяр" – мудрий і вольовий "Мойсей" (але Мойсей не той, що сумнівається, а та вольова частина його сутності, завдяки якій вивів народ із полону).

Таким чином, динамічне творення універсального, "цілого чоловіка" в музичній франкіані здійснювалося у художньому континуумі всієї української музики від 1898–1899,

часу появи перших “революціонерів” С. Людкевича і М. Лисенка, до наших днів, вершиною чого стала опера “Мойсей” М. Скорика. Ця динаміка, інспірована філософським універсалізмом, приводить до витворення цілісного українського ментального архетипу – українського Серця, контрольованого волею та етичним розумом. “Франковими вершинами є його твори, поетичні та прозові збірки, наукові трактати; його низинами – часто глуха стіна нерозуміння сучасників. Останнє вже в минулому. Для нащадків залишилися тільки вершини” [17, с. III]. Вершини, які нам ще годиться здолати і почути їх у музиці…

ЛІТЕРАТУРА

1. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст: франківський період / Оксана Забужко. – К. : Факт, 2006. – 156 с.
2. Загайкевич М. Музичний світ великого Каменяра / Марія Загайкевич. – К. : Муз. Україна, 1986. – 175 с.
3. Кияновська Л. І. Франко, С. Людкевич, М. Скорик: три погляди на біблійного Мойсея / Любов Кияновська // Вісник Львівського університету. – Серія мист-во. – Вип. 6. – Л., 2006. – С. 79–88. – Режим доступу : http://www.lnu.edu.ua/faculty/ web_kultura/Visnyk_Cult-Arts/2006_06/Kyjanovska.pdf
4. Кияновська Л. Мирослав Скорик: людина і митець / Любов Кияновська. – Львів, 2008. – 602 с.
5. Кияновська Л. Музичне прочитання поезії Франка у вимірах сучасної естетики (на прикладі творчості львівських композиторів) / Любов Кияновська // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність : Зб. наук. пр. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України, 2012. – Вип. 21. – С. 377–388. – Режим доступу : http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/73607
6. Кияновська Л. Симфонічні поеми Станіслава Людкевича в контексті пізньоромантичної західноєвропейської культури / Любов Кияновська // Наукові записки НТШ. – Т. CCXXVI, Праці Музикознавчої комісії. – Львів, 1993. – С. 110–118.
7. Людкевич С. Іван Франко і музика / Станіслав Людкевич // Людкевич С. Дослідження, статті, рецензії, виступи [упоряд. З. Штундер]. – Львів : Вид-во М. Коць, 1999. – Т. 1. – С. 273–276.
8. Поліщук Т. Написати «Мойсея» Мирославу Скорику підказав батько. А поставити допоміг Папа Римський / Тетяна Поліщук // День. – 2001. – 4 липня. – Режим доступу : http://day.kyiv.ua/uk/article/taym-aut/napisati-moyseya-miroslavu-skoriku-pidkazav-batko
9. Терещенко А. Музичні рефлексії до поезій І. Франка. Сучасний вимір / Алла Терещенко // Музична україністика: сучасний вимір : міжвідом. зб. наук. ст. на пошану доктора мистецтв., проф. Марії Загайкевич. – Вип. 4. – К., 2009. – С. 216–221.
10. Тихолоз Б. Іван Франко – Doctor universalis (секрети успіху) / Богдан Тихолоз // Наукове товариство ім. Шевченка. Онлайн-журнал Товариства. – 2012. – Режим доступу : http://ntsh.org/content/ivan-franko-doctor-universalis-sekreti-uspihu
11. Франко І. Із секретів поетичної творчості / Іван Франко // УкрЛіб. Бібліотека української літератури. – Режим доступу : http://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=624
12. Франко І. Мойсей : поема / Іван Франко ; [авт. вступ. ст. Д. Павличко ; комен. та прим. М. Шалата]. – К. : Унів. вид-во Пульсари, 2010. – 144 с. – Режим доступу : http://www.pulsary.com.ua/pdf/moisej.pdf
13. Франко І. Я. Одвертий лист до галицької української молодежі / Іван Франко // Франко І. Я. Зібр. творів : У 50-ти тт. – Т. 45. – К. : Наук. думка, 1986. – С. 401–409. – Режим доступу : http://www.management.com.ua/vision/vis011.html
14. Франко І. Я. Поезія і її становисько в наших временах. Студіум естетичне / Іван Франко // Франко І. Я. Зібрання творів : У 50-ти тт. – К. : Наук. думка, 1976. – Т. 26 : Поезія. – С. 290–291. – Режим доступу : http://www.i-franko.name/uk/LitCriticism/1876/ PoezijaIJijiStanovysko.html
15. Франко І. Я. Поза межами можливого / Іван Франко // Франко І. Я. Зібр. творів : У 50-ти тт. – Т. 45. – К. : Наук. думка, 1986. – С. 276–285.

16. Франко І. Я. Потопа світу / Іван Франко // Франко І. Я. Додаткові томи до зібрання творів у 50-ти томах. – Т. 53. – К. : Наук. думка, 2008. – С. 67–107. – Режим доступу : http://www.i-franko.name.
17. Якимович Б. Франкові вершини і низини. Післямова / Б. Якимович // Іван Франко. З вершин і низин. – Л. : Вид-во ЛНУ, 2004. – С. ІІІ. – Репринтне відтворення з видання 1893 р.

REFERENCES

1. Zabuzhko, Oksana (2006), *Filosofiia ukrainskoi idei ta yevropeiskyi kontekst: frankivskyi period* [Philosophy of the Ukrainian Idea and the European Context: Franko's period], Kyiv, Fakt. (in Ukrainian).
2. Zahaikevych, Mariia (1986), *Muzychnyi svit velykoho Kameniara* [Great Kamenyar's music world], Kyiv, Muzychna Ukraina. (in Ukrainian).
3. Kyianovska, Liubov (2006), I. Franko, S. Lyudkevych, M.Skoryk: Three views on the biblical Moses, *Visnyk lvivskoho universytetu, Seriia mystetstvo* [Bulletin of Lviv University, Art series], vol. 6, pp. 79–88. (in Ukrainian).
4. Kyianovska, Liubov (2008), *Myroslav Skoryk: liudyna i mytets* [Myroslav Skoryk: the man and the artist], Lviv. (in Ukrainian).
5. Kyianovska, Liubov (2012), Music reading by Franko's poetry in measurements of modern aesthetics (the examples of works by Lviv composers), *Ukraina: kulturna spadshchyna, natsionalna svidomist, derzhavnist, Zbirnyk naukovykh prats* [Ukraine: cultural heritage, national identity, statehood, Collected of scientific works], vol. 21, pp. 377–388. (in Ukrainian).
6. Kyianovska, Liubov (1993), The symphonic poem by Stanislav Lyudkevych in the context of late-romantic Western culture, *Naukovi zapysky NTSH, Pratsi Muzykoznavchoi komisii* [Scientific notes by Shevchenko Scientific Society, Proceedings of the musicological committee], vol. CCXXVI, pp. 110–118. (in Ukrainian).
7. Liudkevych, Stanislav (1999), *Doslidzhennia, statti, retsenzii, vystupy. Ivan Franko i muzyka.* [The research articles, reviews, speeches. Ivan Franko and music], vol. 1, Lviv, Vydavnytstvo M. Kots. (in Ukrainian).
8. Polishchuk, Tetiana (2001), *Napysaty «Moiseia» Myroslavu Skoryku pidkazav batko. A postavyty dopomih Papa Rymskyi* [Polishchuk, Tetiana, Skoryk's father ordered to send "Moses". And Pontifex helped to put performance], *Den* [Day], July 4. (in Ukrainian).
9. Tereshchenko, Alla (2009), Music reflection to Ivan Franko's poetry. The current measurement, *Muzychna ukrainistyka: suchasnyi vymir : mizhvidom. zb. nauk. st. na poshanu doktora mystetstv., prof. Marii Zahaikevych* [Music ukrainistics: current measurement, Interdepartmental collection of scientific articles in honor to Dr. of Art Criticism, professor Maria Zagaykevych], iss. 4, pp. 216–221. (in Ukrainian).
10. Tykholoz, B. (2012), "Ivan Franko – Doctor universalis (the secrets of success)", Shevchenko Scientific Society, an online magazine of Society, available at: http://ntsh.org/content/ivan-franko-doctor-universalis-sekreti-uspihu (access July 17, 2016).
11. Franko, Ivan (1898), "From the secrets of poetry", UkrLib. The Library of Ukrainian Literature, available at: http://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=624 (access July 17, 2016).
12. Franko, Ivan (2010), *Moisei, poema. Avtor vstupnoi statti D. Pavlychko* ["Moses", the poem. The author of the introductory article D.Pavlychko], Kyiv, Universytetske vydavnytstvo Pulsary. (in Ukrainian).
13. Franko, Ivan (1986), *Zibrannia tvoriv u 50-ty tomakh. Odvertyi lyst do halytskoi ukrainskoi molodezhi.* [The collected works in 50 volumes. Frankly letter to the Galician Ukrainian Youth], vol. 45, Kyiv, Naukova dumka. (in Ukrainian).
14. Franko, Ivan (1976), *Zibrannia tvoriv u 50-ty tomakh. Poeziia i yii stanovysko v nashykh vremenakh. Studium estetychne.* [The collected works in 50 volumes. Poetry and its position in our times. Studium aesthetic], vol. 26, Kyiv, Naukova dumka. (in Ukrainian).
15. Franko, Ivan (1986), *Zibrannia tvoriv u 50-ty tomakh. Poza mezhamy mozhlyvoho.* [The collected works in 50 volumes. Beyond possible], vol. 45, Kyiv, Naukova dumka. (in Ukrainian).
16. Franko, Ivan (2008), *Zibrannia tvoriv u 50-ty tomakh. Potopa svitu.* [The collected works in 50

volumes. Great Flood], vol. 45, Kyiv, Naukova dumka. (in Ukrainian).
17. Franko, Ivan (2004), *Z vershyn i nyzyn. Pisliamova B. Yakymovycha* [From peaks and lowlands. Afterword by B. Yakymovych], Lviv, Vydavnytstvo Lvivskoho natsionalnoho universytetu, Repryntne vidtvorennia z vydannia 1893 roku. (in Ukrainian).

УДК 781.033: 782

Елена Маркова

НУМЕРОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ПОНЯТИЙНЫХ СВЯЗОК В ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОМ АППАРАТЕ ГУМАНИТАРНОЙ СФЕРЫ ЗНАНИЯ

В статье исследовано особенности первобытно-смысловых показателей числовой символики, рожденной мифотворческими операциями ума, образующие генезис и сквозную линию мыслительной деятельности и находит выражение в понятийных связях гуманитарных наук. Рассмотрено специфику выявления двоичных-троичных понятийных сочетаний в философии-эстетике-культурологии, в теории искусства и в позициях Богословия. Охарактеризовано тенденции сосредоточения базисности двоичных понятийных сочетаний в сфере рационалистически ориентированных областей философии-эстетики, тогда как троичность оказывается показательной для художественной, религиозной сфер, для культурологического принципа исследования.

Ключевые слова: *нумерологический аспект исследования, понятийные связи, двоичный-троичний принцип понятийных сочетаний.*

Олена Маркова

НУМЕРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПОНЯТІЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У ДОСЛІДНИЦЬКОМУ АПАРАТІ ГУМАНІТАРНОЇ СФЕРИ ЗНАННЯ

У статті досліджено особливості первісно-значеннєвих показників числової символіки, народженої міфотворчими операціями розуму, що утворюють генезис та наскрізну лінію мислительної діяльності і що знаходить вираження в понятійних зв'язках гуманітарних наук. Розглянуто специфіку виявлення двоїчних-троїчних понятійних поєднань в філософії-естетиці-культурології, в теорії мистецтва і в позиціях Богослов'я. Охарактеризовано тенденції зосередження базисності двоїчних понятійних поєднань у сфері раціоналістично орієнтованих областей філософії-естетики, тоді як троїчність виявляється показовою для мистецької, релігійної сфер, для культурологічного принципу дослідження.

Ключові слова: *нумерологічний аспект дослідження, понятійні зв'язки, двоїчний-троїчний принцип понятійних поєднань.*

Olena Markova

NUMEROLOGY ASPECT OF THE NOTIONAL LIGAMENTS IN EXPLORATORY DEVICE OF THE HUMANITARIAN SPHERE OF THE KNOWLEDGE

In the article to explored particularities primary-semantic factors of the numeric symbology, given birth mythicize operation of the wit, forming genesis and end-to-end line to reflective activity and finding expression in notional ligament of the humanitarian sciences. Considered specifics of the manifestation binary – a ternary notional interfacing in philosophy-aesthetics-culturology, in theories art and in position of the Theology.

Comparison of philosophy-culturology significant that philosophy is invariably exposed as